

Gemeentelijke Basisschool De Klinker, Herderen-Riemst

Tweede fase van de Open Oproep tot kandidatuurstelling 19|2009, voor het project 26:
de geïntegreerde studieopdracht voor de nieuwbouw van een lagere school te Riemst.

OO 1926 C

17.03.2011

OO1926 - Gemeentelijke Basisschool De Klinker, Herderen-Riemst

De inrichtende macht

Gemeentebestuur Riemst
Maastrichtersteenweg 2b, 3770 Riemst
Burgemeester Mark Vos - Secretaris Guido Vrijens

De betrokken instellingen

Gemeentelijke Basisschool 'De Klinker', Klein-Lafeltstraat 2, 3770 Riemst
Gemeentelijke Basisschool 'De Driesprong', Kattestraat 7, 3770 Riemst
Contactpersoon : Gerard Cleuren, directeur GBS De Klinker

De projectsite

Sint-Jansstraat z/n, 3770 Herderen-Riemst

De opgave

'Onderbouw': 3 kleuterklassen, klassen 1e + 2e leerjaar, zorgklassen,...
'Bovenbouw': klassen 3e, 4e, 5e, 6e leerjaar, personeelsruimten,...
Buurthuis: polyvalente zaal, bar, vergaderzalen,...

Herderen boven

Het landschap heeft altijd een belangrijke rol gespeeld in de geschiedenis van de streek rond Herderen, tussen Tongeren en Maastricht. Het weidse, zacht glooiende landschap van Droog Haspengouw had een grote strategische betekenis en was uitermate geschikt voor het voeren van veldslagen en doortochten van legers.

In 53 V.C. was de streek het decor van de grootste Romeinse nederlaag in de Gallische oorlog: onder aanvoering van Ambiorix wisten de heldhaftige Eburonen dankzij hun kennis van het landschap anderhalf legioen van Julius Caesars leger in de pan te hakken door hen via een list weg te lokken uit hun winterkwartier 'Atuatuca', om hen twee mijl verderop vanop de flanken van een 'keteldal' te verrassen.

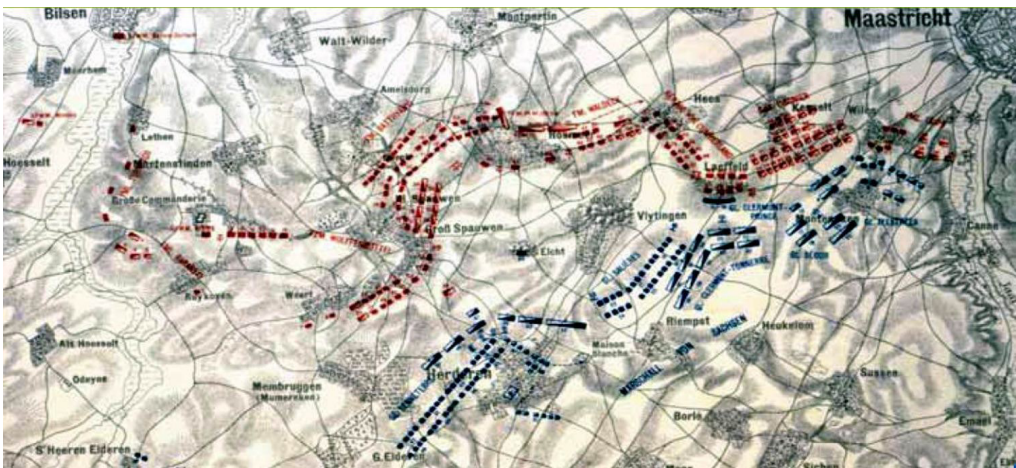
Door haar centrale ligging in het grensgebied tussen het Prinsbisdom Luik en het Hertogdom Brabant, op de grens tussen de noordelijke en zuidelijke Nederlanden en door de nabijheid van het strategische Maastricht, werden Herderen en omgeving geregeld geconfronteerd met plunderingen, vernielingen, inkwartierungen en opeisingen door vreemde legerbenden. In 1747 was de streek het strijdtoneel van één van de belangrijkste en beslissendste veldslagen uit de Oostenrijkse Successieoorlog (1740-1748) en daarmee van Europees belang: de Slag van Lafelt. Franse troepen van Lodewijk XV en hun bondgenoten stonden tegenover de geallieerde legers van Oostenrijk, Engeland, de Nederlandse republiek en Rusland. Vanop de 120m hoge Sieberg in Herderen, dominant in het landschap en slechts een paar honderd meter van het dorpscentrum verwijderd, sloeg Lodewijk XV het strijdtoneel gade, een front van 9 km waarin 150.000 soldaten tegenover elkaar stonden opgesteld.

Ongetwijfeld worden de kinderen in de school van Herderen al vroeg vertrouwd gemaakt met deze rijke geschiedenis, en des te beter zullen ze het zich kunnen voorstellen vanop hun nieuwe 'vesting', op het hoogste punt van die andere heuvel in Herderen, midden in het dorp, vlakbij de kerk.

Met voorliggend ontwerp hebben we een gebouw willen maken dat de geschiedenis van de plek mee levend houdt, de verbeelding van de kinderen prikkelt en iets doet met het reliëf van de site en haar vergezichten.

Lodewijk XV op de Sieberg in Herderen

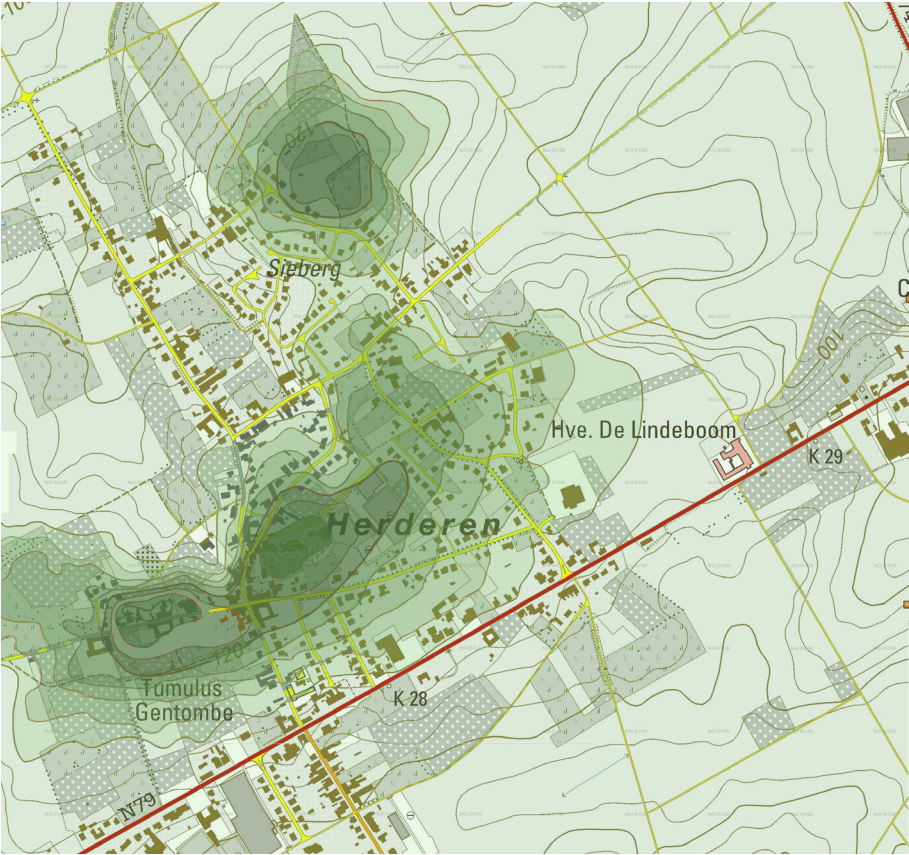
Slag van Lafelt, 1747. Opstelling van de Franse en geallieerde legers op de heuvelkammen rond Herderen, 150.000 soldaten over een front van 9 km.

De Sieberg mag dan wel het hoogste punt in de omgeving zijn, uiteindelijk is de kerk van Herderen, bovenop de iets lagere heuveltop middenin het dorp, nog meer aanwezig in het landschap en van zowat overal in de wijde omtrek zichtbaar.

De Sint-Janskerk, die in 1848 de oude kapel verving en gebouwd is op een massieve sokkel in metselwerk - soms wel tot 4m hoog - was samen met de oude pastorie heel lang het enige gebouw op de heuvel (zie luchtfoto archief Peumans). Pas in de jaren 1970 kwam hier het parochiaal centrum en achtereenvolgens het speelpark, de sporthal en de kinderopvang bij.

Zo aanwezig als de kerk op haar sokkel is, zo verscholen ligt het speelpark; nochtans is dit binnen de site zowat de enige ruimte met verblijfskwaliteit. De speeltuigen staan er opgesteld in het gras onder de bomen, op kunstmatige taluds en in afgebakende zandvelden.

Het nieuwe gebouw, tussen kerk en park gelegen, zal van de nabijheid van het park zo optimaal mogelijk proberen profiteren en zal zich ten opzichte van de krachtige landmark van de kerk een plaats moeten toe-eigenen.

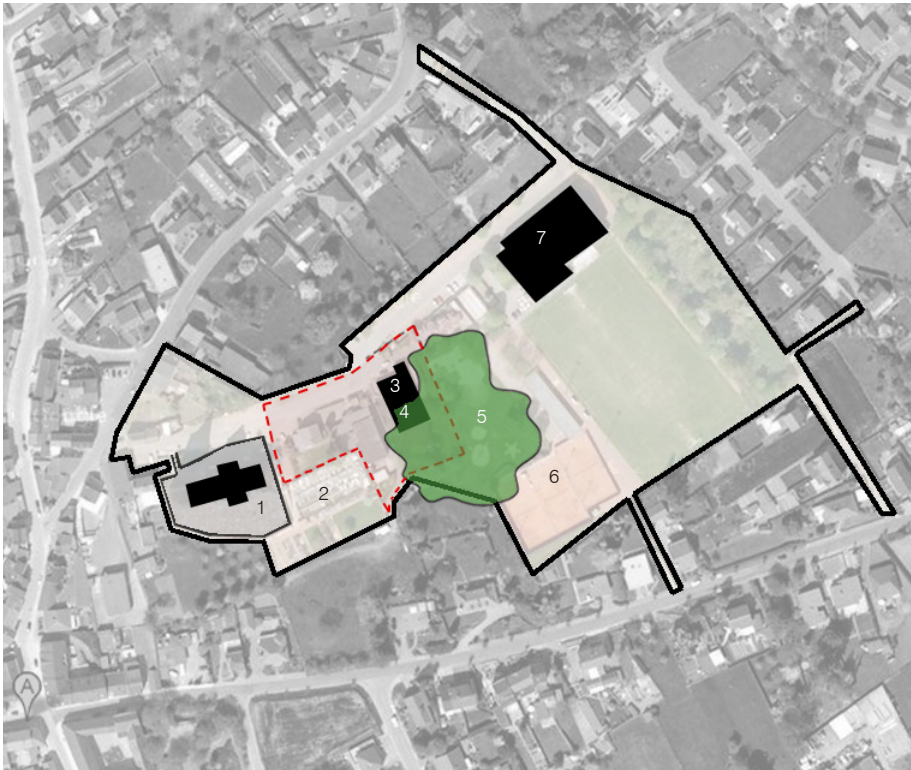

Topografische kaart Herderen.

- 1. Sieberg
- 2. Kerk Herderen
- 3. Projectgebied

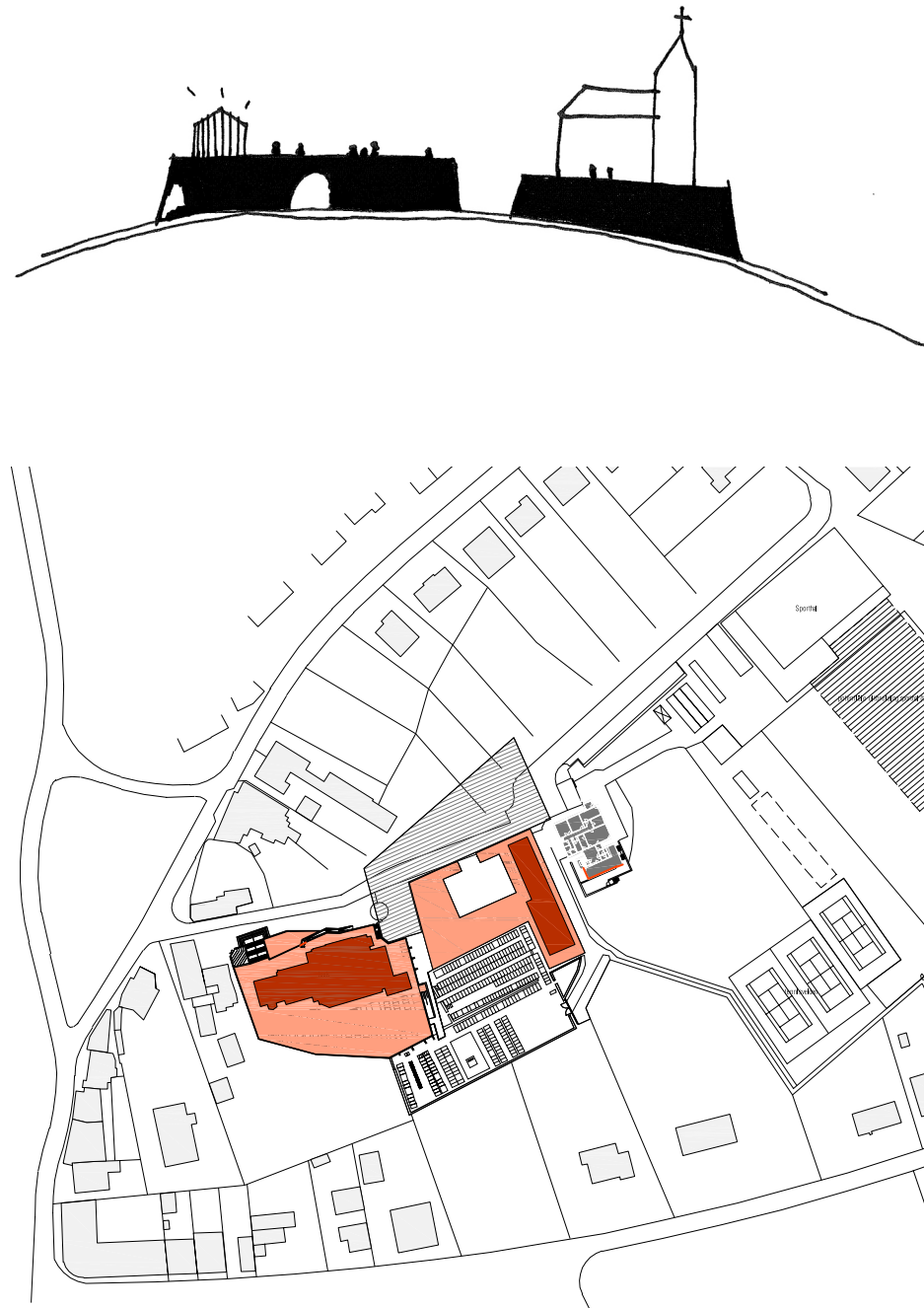

Jarenlang stond enkel de kerk op de heuveltop. Luchtfoto archief Piet Peumans.

Afbakening projectgebied en ruime openbare dienstenzone
© googlemaps

- 1. Kerk op massieve sokkel
- 2. Uitbreiding kerkhof
- 3. Gemeentelijke Sportdienst
- 4. Kinderopvang
- 5. Speelpark
- 6. Tennisvelden
- 7. Sporthal

De onderbouw van de school zoekt aansluiting bij de onderbouw van de kerk. Speelplaats, schoolplein en kerkplein vormen één stedenbouwkundige ruimte

't Kasteel van Herderen

De dominante aanwezigheid van de kerk op haar massieve sokkel, vlak langs de bouwplaats, is erg bepalend geweest in de opvatting van het nieuwe gebouw.

We hebben een gebouw willen maken met eenzelfde 'vaste voet aan de grond', met een massieve sokkel en een bovenbouw, die naar buiten toe de perceptie opwekt van geborgenheid en onverwoestbaarheid, en zich daarmee als één van de belangrijkste gebouwen in het dorp presenteert. Tegelijk doet het binnenin publieke activiteit vermoeden, de aanwezigheid van veel mensen, een prettig chaotisch leven.

De vergelijking met een kasteel, een vesting of een bastion is gauw gemaakt, de verbeelding doet de rest. De historische link - een oorkonde uit 1206 maakt melding van een kasteel op de Sieberg - is mooi meegenomen.

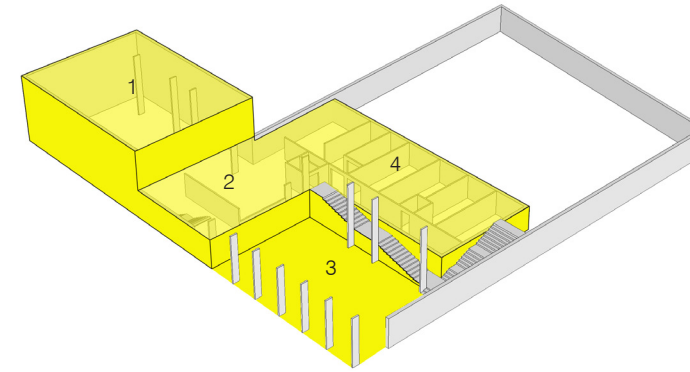
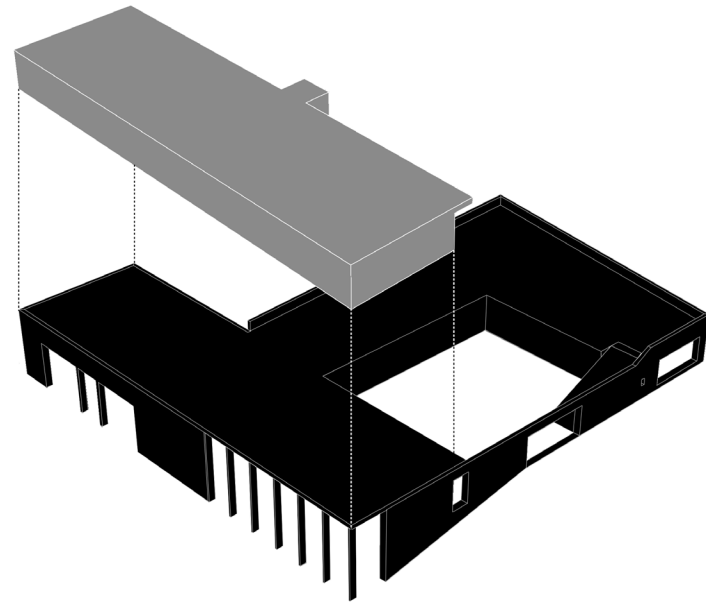
De inplanting van het nieuwe gebouw langs de kerk biedt een uitgelezen kans om het huidige kerkplein, dat vandaag niet meer is dan een verbreding van de straat op haar hoogste punt, te verankeren met het voorplein van de school en het buurthuis om er één kwalitatieve ruimte van te maken: het nieuwe dorpsplein. Een plein op zulke hoogte in het dorp moet voldoende van maat zijn, moet een plateau vormen, daar waar het nu nauwelijks een 'bult' is. Tegelijk kan ook de interne publieke ruimte van de school (met name de speelplaatsen) bijdragen tot het versterking van de publieke ruimte van het dorp.

De massieve sokkel waarop de kerk is gebouwd is op sommige plaatsen 4 m hoog.

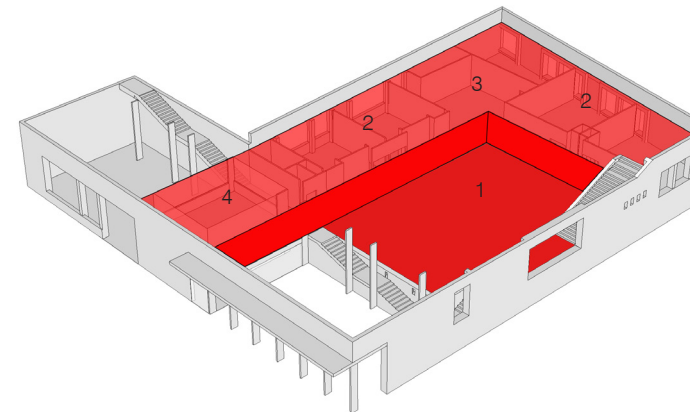
Functionele opbouw

De functionele en administratieve opdeling van de school in een 'onderbouw' (kleuterklassen + 1e en 2e leerjaar) en een 'bovenbouw' (3e, 4e, 5e en 6e leerjaar) vertaalt zich ook fysiek in het gebouw. Een massieve sokkel, deels ingegraven in het plein, bevat alle functies van de onderbouw, inclusief het buurthuis en de overdekte speelplaats. De klassen van de bovenbouw worden als een autonoom volume bovenop de sokkel geplaatst.

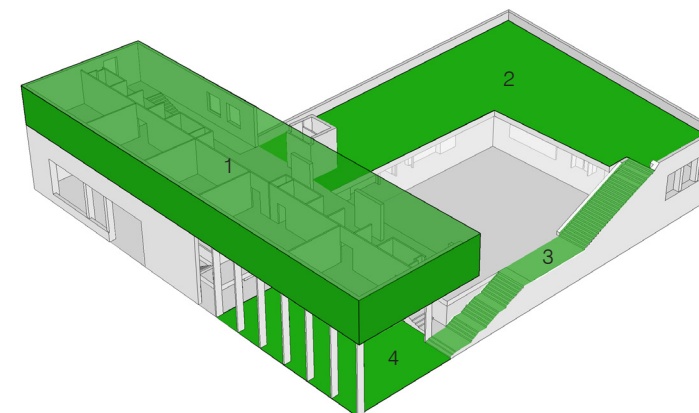
+700 : Buurthuis

1. Polyvalente zaal
2. Bar / vergaderzaal
3. Overdekte inkom
4. Dienstenzones

+1000 : Onderbouw

1. Kleuterspeelplaats
2. Klassen
3. Refter
4. Leraarskamer

+1400 : Bovenbouw

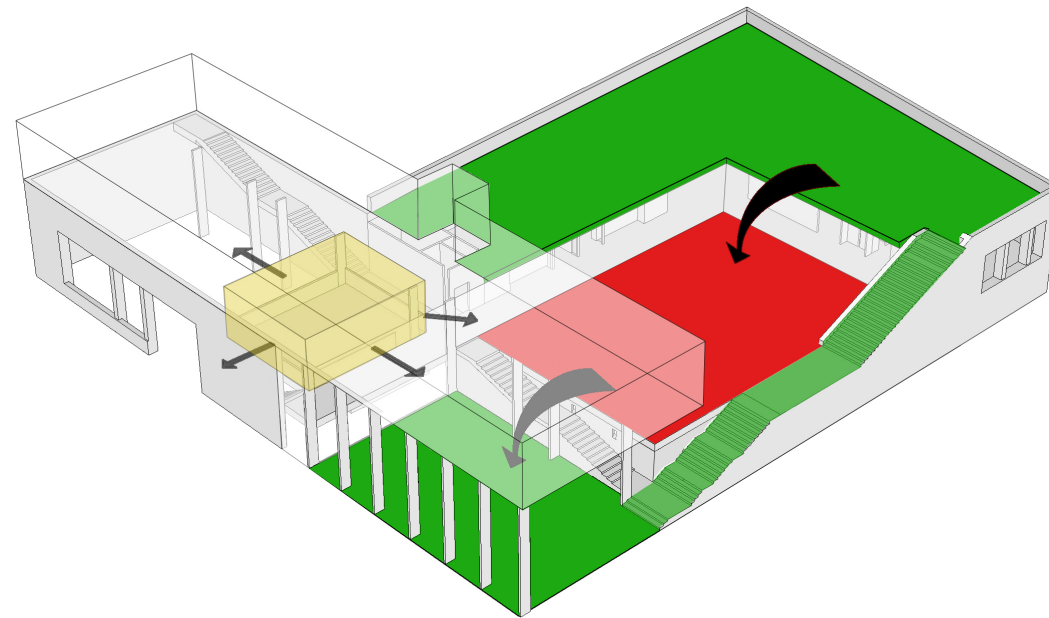
1. Klassen
2. Speeldak
3. Speeltrappen
4. Overdekte speelplaats

Een geïntegreerd gebouw

De speelplaatsen bij een schoolgebouw zijn dikwijls problematisch: ze verslinden kostbare ruimte, verhinderen een natuurlijke waterinfiltratie, zijn duur in aanleg en moeten gewoonlijk nog volledig afgesloten worden met draad- of hekwerk.

In ons ontwerp zijn er geen buitenruimtes, althans, zijn de buitenruimtes een deel van het gebouw zelf. Het gebouw is binnen én buiten.

- Het dak van de onderbouw is, net zoals de sokkel van de kerk, beloopbaar en vormt de speelplaats van de bovenbouw.
- Centraal in de onderbouw ligt, volledig omsloten, de kleuterspeelplaats, op niveau van het kerkplein.
- Onderaan in de onderbouw is een dubbelhoge overdekte speelplaats uitgespaard, op niveau van het speelpark.

Aangezien de kleuters bij regenweer spelen in de polyvalente zaal is de overdekte speelplaats voor de leerlingen van de bovenbouw voorbehouden. Deze is middels een brede, uitnodigende trap verbonden met de speelplaats op het dak. Deze trap is bijna 3m breed en is deel van de speelruimte: een speeltrap.

Door de getrapte vorm en doordat de kleuterspeelplaats tussen het speeldak en overdekte speelplaats in ligt, is er geen hiërarchie tussen de speelplaatsen: daar waar de leerlingen van de bovenbouw vanop het speeldak op de kleuterspeelplaats kunnen kijken, kunnen de kleuters op hun beurt neerkijken naar de oudere leerlingen op de overdekte speelplaats. Waar de speeltrap het niveau van de kleuterspeelplaats kruist kunnen de kleuters zelfs even met hun grotere broer of zus babbelen, al blijft de fysieke scheiding d.m.v. een hekwerk waarschijnlijk wel gewenst. (zie verder)

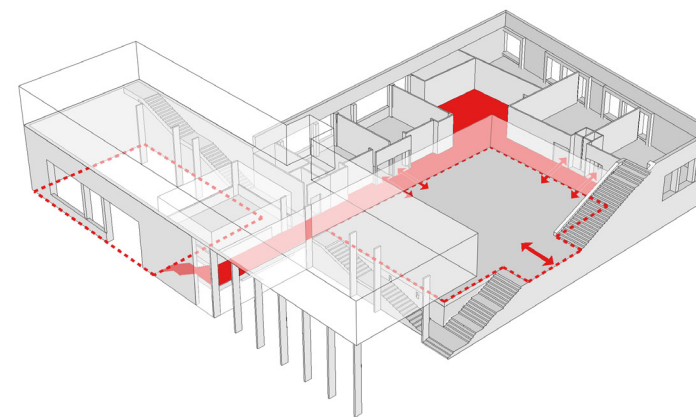
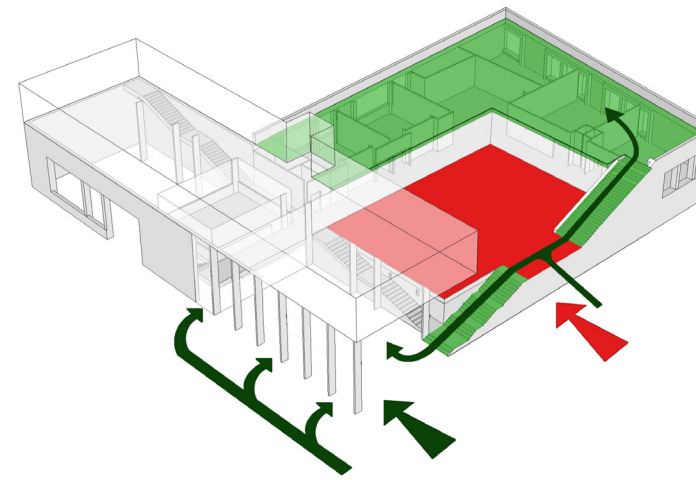
Met deze geïntegreerde oplossing willen we het belang van de buitenruimtes benadrukken en ze dezelfde status geven als de klassen en de gangen, en ze niet als restruimtes rondom het gebouw beschouwen. Zo ontstaat een intensief en dus duurzaam ruimtegebruik:

- aangezien elke speelplaats tegelijk het dak is van een bestaande ruimte, of omgekeerd een vloer van een andere ruimte als dak kan gebruiken, besparen we in de constructie
- in principe hoeft er zo geen bijkomende speelplaats meer voorzien te worden buiten de muren van de school
- en hoeft er zo ook geen omheining geplaatst in het speelpark, dat autonoom kan verder functioneren
- zijn de fysieke grenzen duidelijk afgebakend: als men het gebouw afsluit, sluit men ook de speelplaatsen af
- zijn de administratieve grenzen duidelijk afgebakend: er is geen discussie welke oppervlakte onderhouden wordt door de DBFM-vennootschap en welke ruimte door de gemeente.

Door de grote poort

Door het hoogteverschil in het terrein zijn er twee 'gelijkvloerse' niveaus:

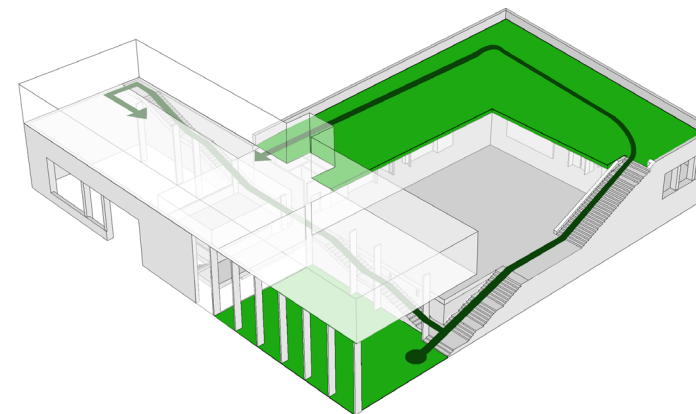
- op niveau +1000, het niveau van het kerkplein, markeert een uitgesproken poort de hoofdingang van de school. Langs hier betreden de kleuters hun speelplaats en kunnen de kinderen van de bovenbouw via de trappen naar de dakspeelplaats boven, hetzij naar de overdekte speelplaats beneden.
- op niveau +700, het niveau van de inkom van het speelpark, kan men rechtstreeks vanop straat de overdekte speelplaats bereiken. Hier is ook de fietsenstalling voorzien. De overdekte speelplaats is tegelijk een uitnodigende voorzone voor het buurthuis: dubbelhoog, badend in het licht dat via de kleuterspeelplaats binnenvalt, en toch voldoende beschermt.

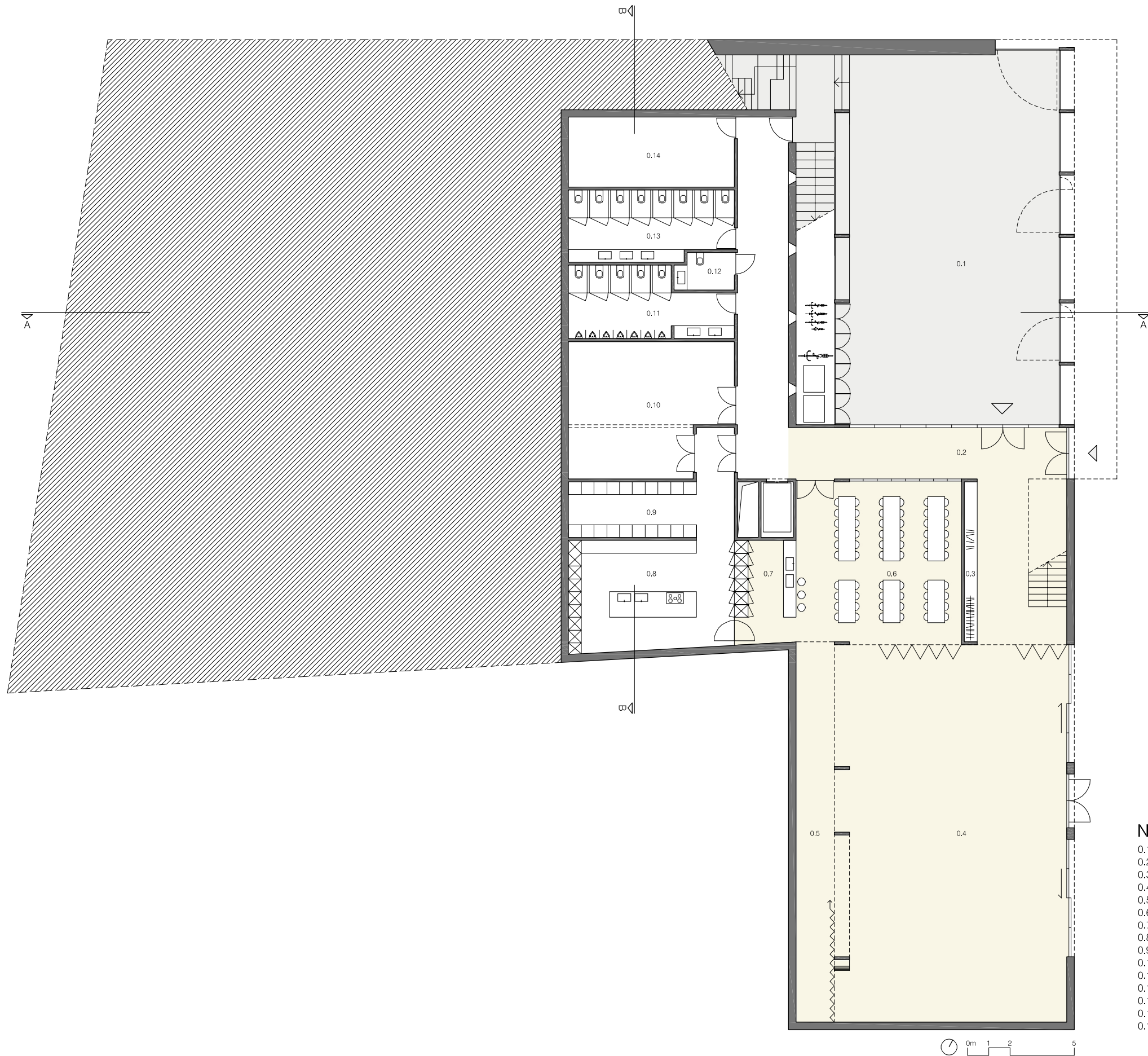

Naar de klassen

De ontsluiting van de kleuterklassen is ondubbelzinnig en in één oogopslag leesbaar. Rondom de binnenplaats ligt een kloostergang die de klassen ontsluit. Een kleuter kan hier onmogelijk verkeerd of verloren lopen. Vanop de kleuterspeelplaats kan men in principe ook rechtstreeks naar de klassen, doordat elke klas in de gang een eigen deur heeft naar de speelplaats.

De ontsluiting van de lagere schoolklassen is bewust iets complexer en 'uitdagender' van aard, maar daarom niet minder leesbaar: afhankelijk van de gemaakte afspraken verzamelen de leerlingen zich bij het beldsignaal op het speeldak en gaan van hieruit rechtstreeks naar hun klassen, of ze verzamelen zich beneden op de overdekte speelplaats en nemen van hieruit de 'lange' trappen, die door het gebouw heen 'snijden'.

- NIVEAU 700** SCHAAL 1:200
- 0.1 OVERDEKTE INKOM/SPEELPLAATS
 - 0.2 INKOMSAS
 - 0.3 VESTIAIRE
 - 0.4 POLYVALENTE ZAAL - 225 p.l.
 - 0.5 STAPELZONE TAFELS, STOELN & TURNMATERIAAL
 - 0.6 CAFETARIA/VERGADERZAAL - 60 p.l.
 - 0.7 BAR
 - 0.8 KEUKEN
 - 0.9 DRANKENBERGING
 - 0.10 TECHNISCHE RUIMTE/ONDERHOUD
 - 0.11 SANITAIR M
 - 0.12 SANITAIR ROLSTOELGEBRUIKERS
 - 0.13 SANITAIR V
 - 0.14 DUIVENLOKAAL/BERGING
 - 0.15 AFVALCONTAINERS

Het buurthuis

Een zaal voor het dorp

De uiterlijke verschijningsvorm van het gebouw zal er niet één zijn van een 'typische' school of een typische parochiezaal, maar die van een publiek gebouw. Een gebouw dat tijdens de schooluren vooral een school is, en dat buiten de schooluren een buurthuis is, een ontmoetingscentrum. Daar waar de grote centrale poort de toegang tot de school markeert, heeft het buurthuis onderaan in de hoek van de sokkel een geaccentueerde, representatieve toegang vanop straat. De overdekte speelplaats van de school functioneert als een voorplein voor het buurthuis, van waaruit men, via de foyer, de zaal of het cafetaria kan binnenstappen. De brede luifel maakt het trouwens mogelijk om overdekt en langs de zijkant de foyer binnen te gaan zonder over de overdekte speelplaats te lopen (voor het geval deze tijdens speeltijden zou afgesloten zijn). Waar tijdens de schooluren de overdekte speelplaats duidelijk tot het domein van de school behoort, zal deze buiten schooltijd terug tot 'de gemeenschap' gaan behoren en zal de hele linkervleugel van de sokkel (zaal + luifel + bar) zich als buurthuis aan straatzijde profileren.

Een zaal aan het park

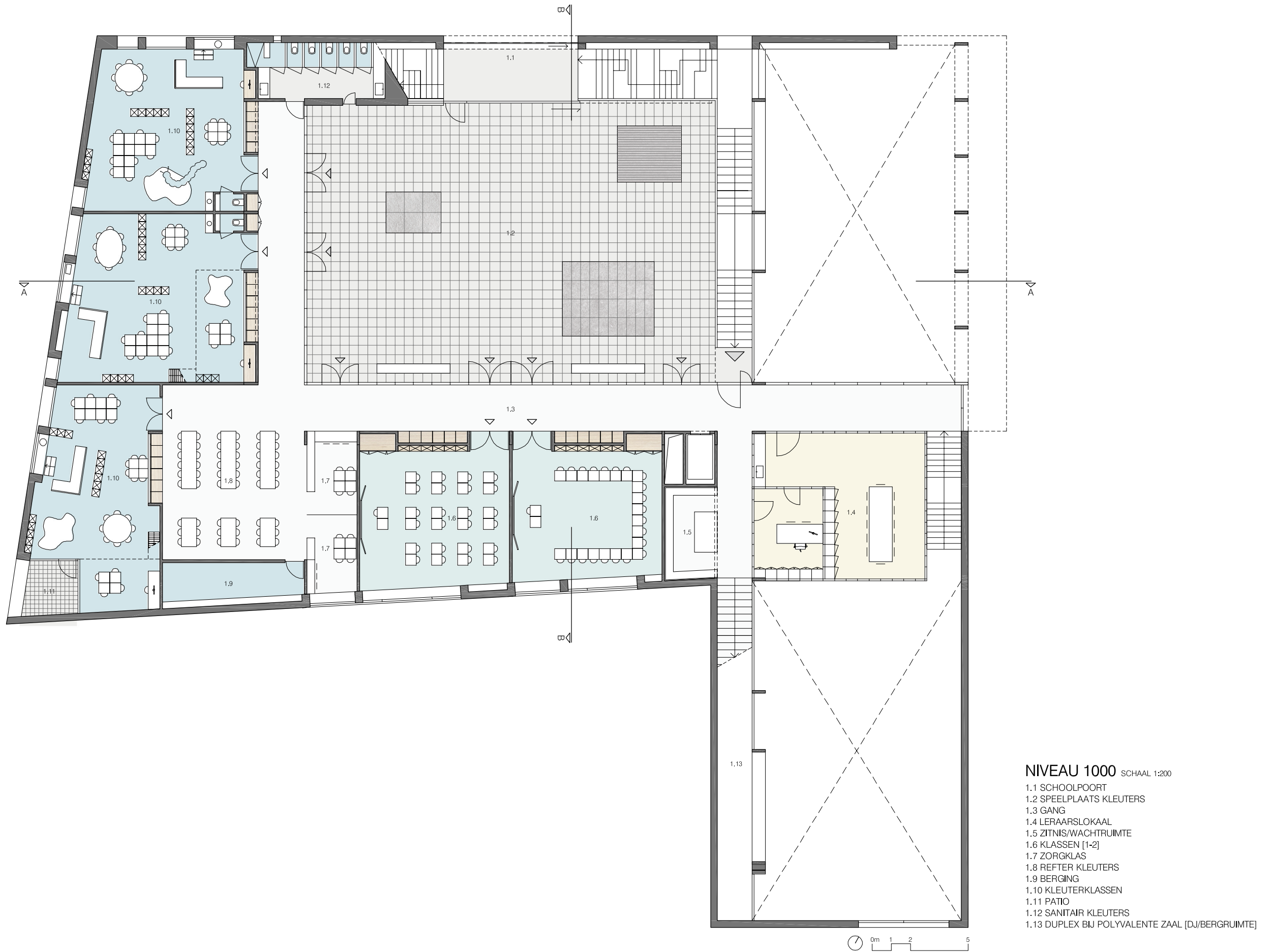
De nabijheid van het speelpark is een enorme troef voor de polyvalente zaal. Aangezien de dienstweg tussen school en kinderopvang verlaagd is tot niveau van de inkom van de kinderopvang en de sportdienst, is er een veel directere link tussen zaal en park, waardoor een actieve relatie kan ontstaan: gecombineerde binnen-buitenactiviteiten, terrassen,...

Een zaal voor de school

We hebben de vergaderzaal aan de bar iets groter ontworpen dan in de projectdefinitie was voorzien. Op die manier ontstaat er zitplaats voor minstens 60 personen. Deze capaciteit volstaat waarschijnlijk om ze als refter voor de bovenbouw te laten functioneren, waardoor er in de 'grote' zaal 's middags nooit stoelen of tafels moeten worden opgesteld en terug opgebroken en bijgevolg de zaal altijd leeg kan blijven (de overige stoelen en tafels, eventueel ook turnmateriaal, kunnen worden opgeborgen in de verlaagde zone aan zijde kerkhof). Bovendien hoeft de grote zaal zo niet elke middag verwarmd te worden. Boven het cafetaria, op niveau van de kleuterschool, heeft het leraarslokaal een strategisch zicht op zowel overdekte speelplaats als polyvalente zaal. Als de persoonlijke spullen van de leraars in afsluitbare meubels kunnen worden opgeborgen leent deze ruimte zich perfect als bijkomende vergaderzaal. De dienstenzones zijn gegroepeerd en ingegraven in het terrein, waarbij de toiletten ook een rechtstreekse buitentoegang vanop de overdekte speelplaats hebben.

Zicht vanop de overdekte speelplaats naar de foyer van het buurthuis.

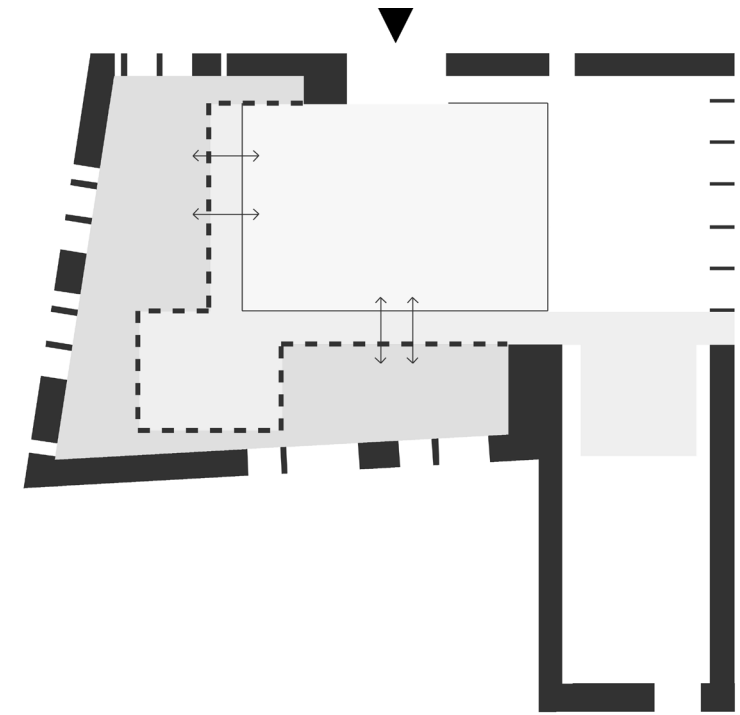
De onderbouw

Op het niveau van de kleuterklassen komt de opvatting van de sokkel het best tot uiting: een voornamelijk naar de speelplaats, naar het hart van het gebouw gericht geheel. Ze is opgebouwd uit 3 schillen:

- de buitenwand oogt massief en versterkt het gevoel van geborgenheid in de klassen. De openingen in deze gevel zijn vormgegeven als diepe nissen, enkel t.p.v. de schoolpoort kan men de schil binnenwandelen
- tussen klassen en gang een semi-transparante schil d.m.v. strategische openingen en aangepaste kastenwanden
- volledige transparantie tussen gang en speelplaats, zodat ze bij warm weer één ruimte kunnen vormen

Eenmaal de massieve poort doorgewandeld, ontvouwt zich op de binnenplaats het drukke, schoolse leven, dat een sfeer van transparantie en doorwaarderbaarheid uitstraalt. Deze omkering vertaalt zich ook duidelijk in de materialisatie: waar de buitenschil in ruwe bakstenen muren is opgetrokken, zijn de (glazen) wanden en borstweringen op de binnenplaats hier in verfijndere en transparantere materialen uitgevoerd.

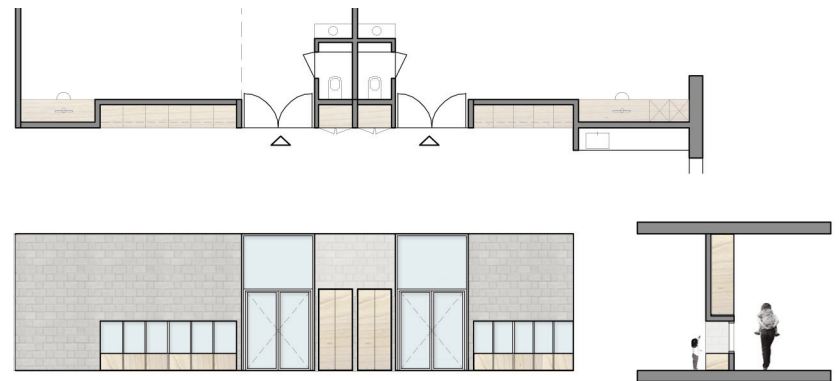
Vanop het centrale binnenplein, het 'kasteelplein' zo men wil, laat de volledige onderbouw zich lezen: men kan er op verschillende plaatsen de gang, die zich als een kloostergang rondom het binnenplein krult, binnenstappen. Op één uiteinde van de gang bevinden zich de toiletten, aan het andere de leraarskamer. Halverwege de gang, waar ze de hoek maakt, is de refter voorzien.

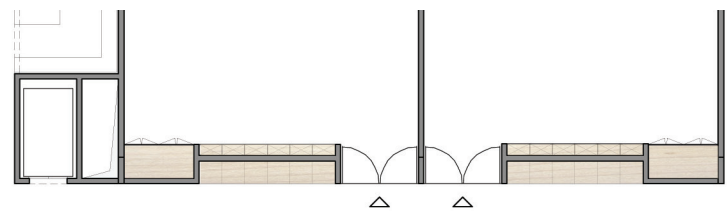
3 schillen: gradaties in massiviteit en transparantie

Door de grote poort komt men in het hart van het gebouw: de speelplaats.
Vanuit het binnenplein ontvouwt zich het schoolse leven.

kleuterklassen: uitwerking wand tussen klas en gang

klassen 1e en 2e leerjaar: uitwerking wand tussen klas en gang

Vanop de speelplaats zijn er zoveel toegangen tot de gang als dat er klassen zijn. Op die manier kan er tijdens de uren een rechtstreekse link met de speelplaats gemaakt worden door de deuren tegen mekaar open te zetten. De 3e kleuterklas, in de hoek, heeft deze link niet maar krijgt ter compensatie een kleine patio, zodat ook hier een klein groepje kleuters in de buitenlucht kan spelen.

Bij de klassen van het 1e en 2e leerjaar is de relatie met de speelplaats minder uitgesproken. Een wand in houten schrijnwerk waar een gedeelte van de gevraagde oppervlakte voor berging in vervat zit, filtert licht en zicht naar de speelplaats. Het grootste aandeel van daglicht is hier afkomstig van de zijde van het kerkhof (= zuidzijde), zonder dat er zicht op het kerkhof zelf is: de vensterbank is zodanig ontworpen naar hoogte en diepte dat rechtstaande kinderen niet rechtstreeks op de graven kunnen neerkijken, maar net over de hagen heen (kerkhof helt bovendien nog af naar achter), waardoor ze een fraai panoramisch zicht op de omgeving hebben. Bovendien, moest het kerkhof op termijn kunnen evolueren naar een 'parkkerkhof' (zie verder), dan worden deze ramen nog veel interessanter.

De leraarskamer (annex directielokaal), op het uiteinde van de kloostergang, is bijzonder strategisch opgesteld. Ze is duidelijk herkenbaar vanop de kleuterspeelplaats en heeft er een aparte toegang. Ook vanop de overdekte speelplaats kan men, hetzij via de buitentrap, hetzij via de trap in de foyer, heel eenvoudig de leraarskamer bereiken.

Vanuit de leraarskamer heeft men een strategisch zicht op zowel de overdekte speelplaats, de polyvalente zaal, de kleuterspeelplaats en deels op de dakspeelplaats.

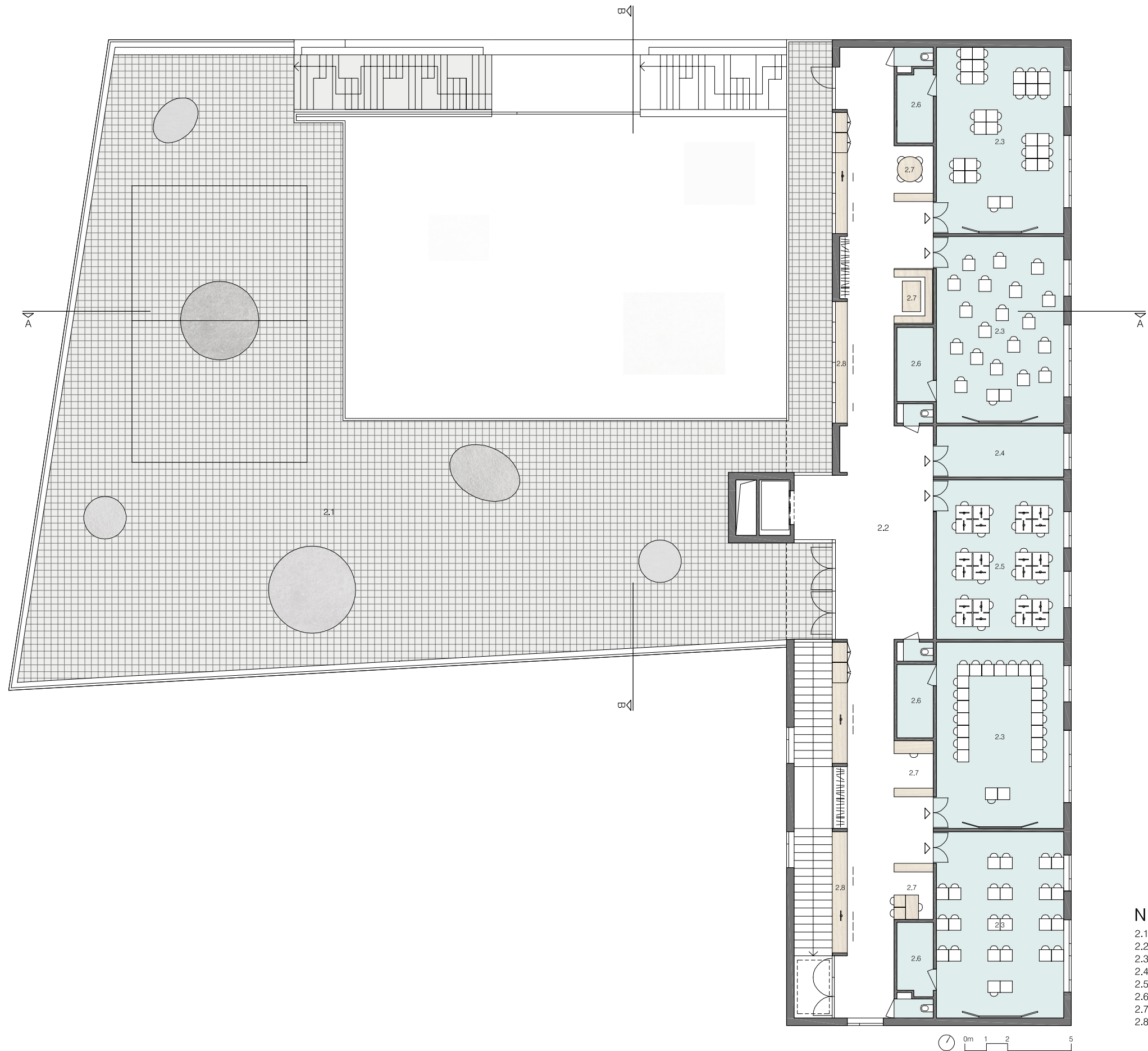
Het directielokaal is in het leraarslokaal opgenomen, maar heeft ook een aparte toegang vanop de gang. Tegenover dit lokaal bevindt zich nog een zitnis, die als wachtruimte bij oudercontacten of dergelijke kan gebruikt worden. Oorspronkelijk was deze ruimte voorzien als extra berging bij het 1e en 2e leerjaar, maar voor hen zou mogelijks extra berging in de kelder kunnen worden vrijgemaakt.

Vanuit de klassen van het 1ste en 2de leerjaar wordt het zicht op het kerkhof ontnomen maar behoudt men het panoramisch zicht op het landschap.

Vanuit de leraarskamer heeft men een strategisch zicht op de inkompoort, de overdekte speelplaats, de polyvalente zaal, de kleuterspeelplaats en deels op het speeldak.

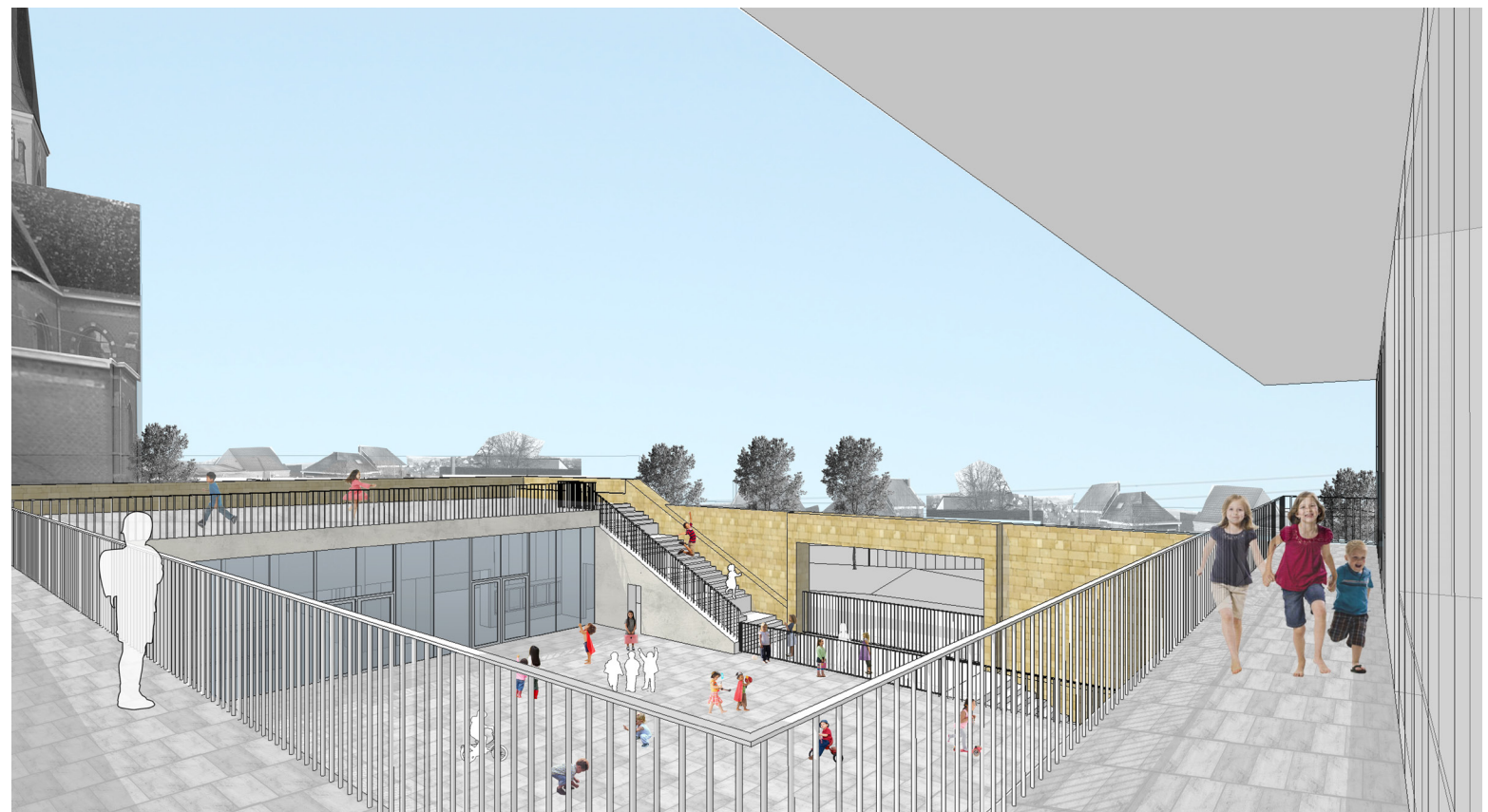
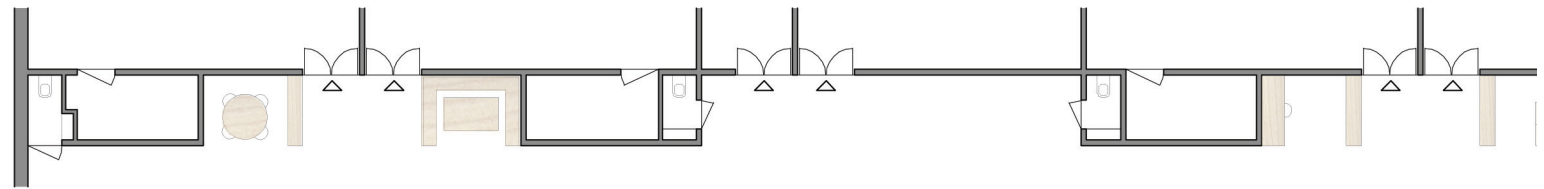
NIVEAU 1400 SCHAAL 1:200

- 2.1 OPEN SPEELPLAATS
- 2.2 INKOM
- 2.3 KLASSEN [3-4-5-6]
- 2.4 GODSDIENSTLOKAAL
- 2.5 COMPUTERLOKAAL
- 2.6 BERGING
- 2.7 ZORGHOEKJE
- 2.8 WERKTABLET

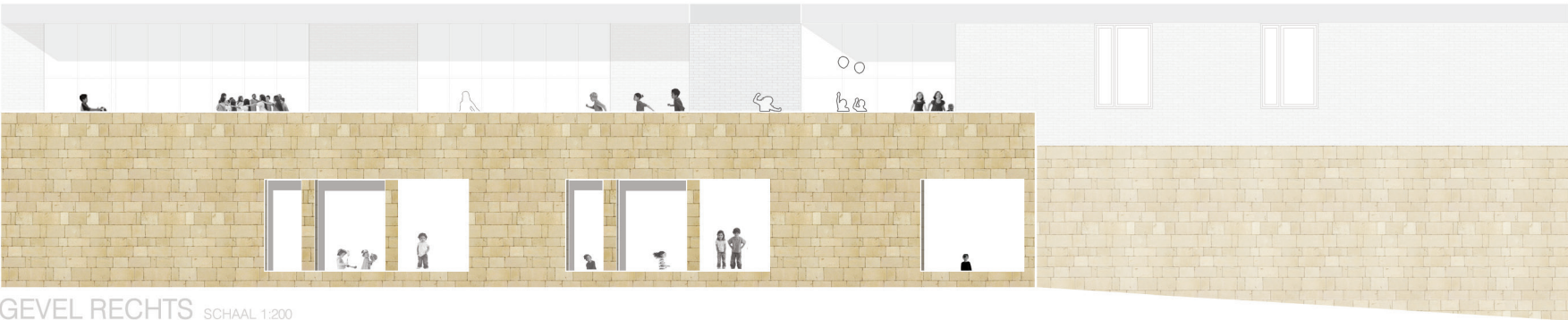
De bovenbouw

Zoals eerder al aangegeven kan de bovenbouw op twee manieren ontsloten worden: hetzij rechtstreeks langs buiten via het speeldak, hetzij via de interne trap als men vanuit de overdekte speelplaats, de leraarskamer of de polyvalente ruimte vertrekt.

We hebben getracht de ruimteverslindende gangen ook tijdens de uren nuttig in te zetten. In plaats van twee afgesloten zorgklassen hebben we per klas een open 'zorghoekje' voorzien, als verbreding van de gang, of als uitbreiding van de klas, waar de zorgleerkracht zich met één of meerdere leerlingen kan afzonderen. Aan de raamzijde van de gang wisselen gesloten muurvlakken (met kapstokken) zich af met grote raampartijen met brede venstertabletten. Ook deze tabletten kunnen worden ingezet als uitbreiding van de klasruimte, maar dan eerder voor individueel werk. Moest ooit het computerlokaal noodgedwongen een 'gewoon' klaslokaal worden, kunnen de pc's perfect naar deze tabletten verhuizen.

Vanop het speeldak kijkt men op de kleuterspeelplaats, de speeltrap en de inkompoort. Het uitgestrekte landschap met de kerk als baken vormt een indrukwekkend decor.

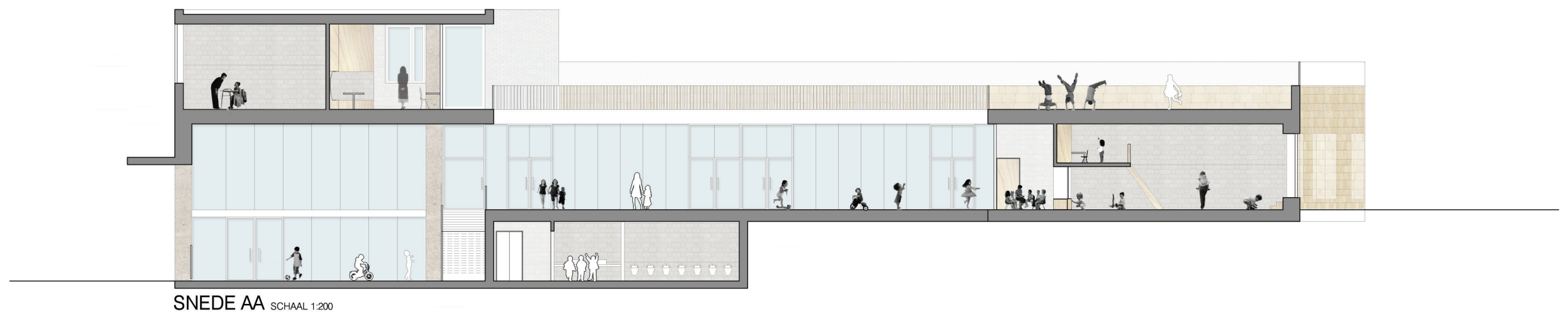
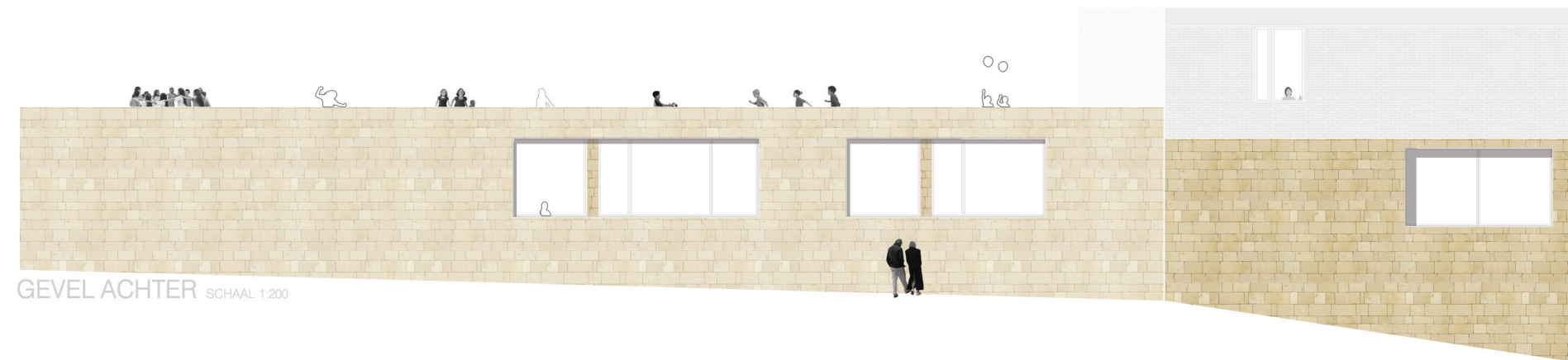
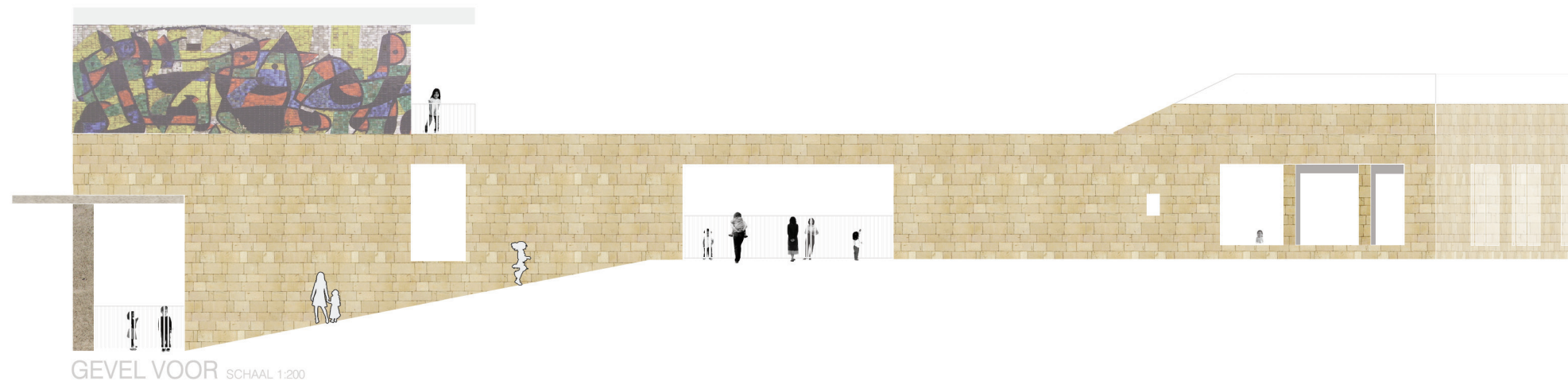
GEVEL RECHTS SCHAAL 1:200

GEVEL LINKS SCHAAL 1:200

SNEDE BB SCHAAL 1:200

Masterplan centrumgebied Herderen

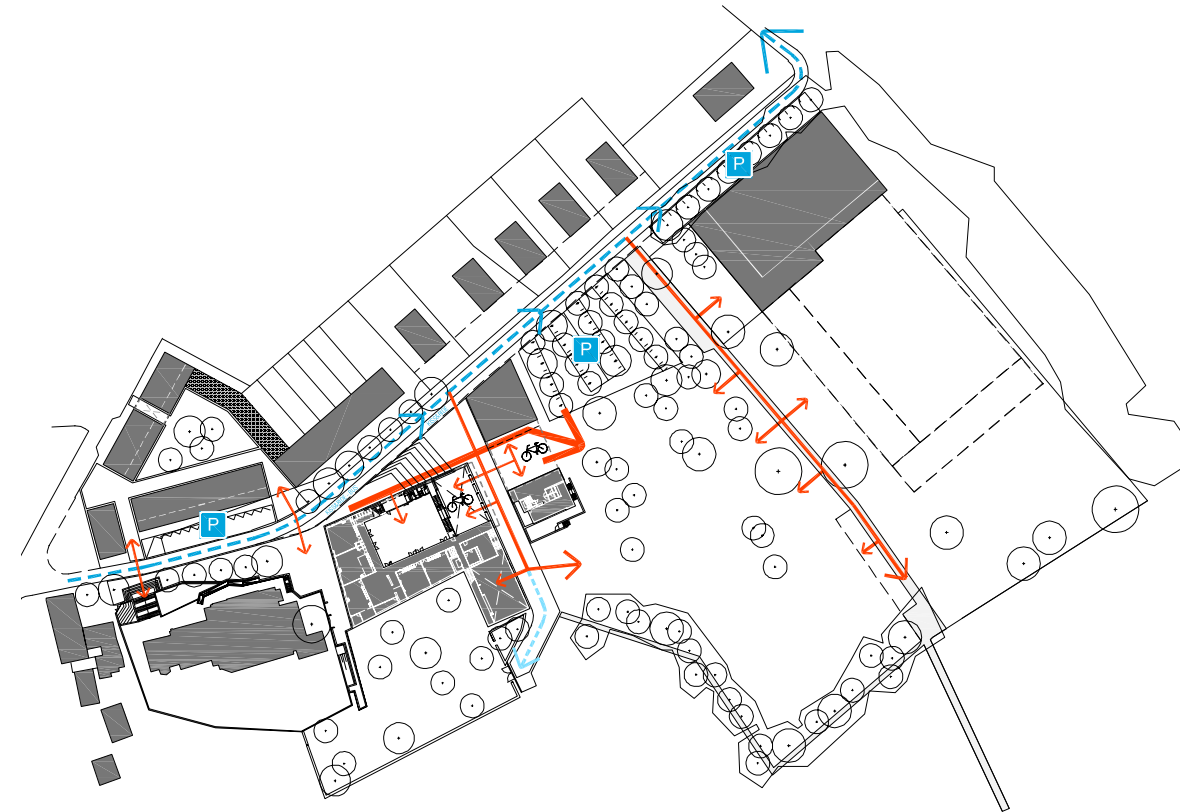
De nieuwe publieke ruimte die als toegangszone van de school en het buurthuis ontstaat moet het bestaande kerkplein mee versterken. De huidige 'bult' in de straat moet een breed plateau met verblijfskwaliteit worden. Een brede trappenpartij verbindt het kerkplein met het lager gelegen voorplein aan het buurthuis en het speelpark.

Om deze pleinen nog meer breedte te geven werd de bestaande knik in de straat rechtgetrokken (waarvoor weliswaar een kleine hoek van een achtertuin onteigend moet worden). Zo ontstaat er een veel vlottere verkeersafwikkeling voor gemotoriseerd verkeer en krijgen de school en het buurthuis een comfortabele voorzone.

Om het nieuwe dorpsplein te 'beëindigen' stellen we een nieuw bouwvolume voor, dat het huidige gebouw van de Sportdienst (op termijn) vervangt en waar in de toekomst bijkomend een kindercrèche zou kunnen worden ondergebracht. Er ontstaat een open en overdekte ruimte tussen het nieuwe gebouw en de bestaande kinderopvang die hetzelfde statuut krijgt als de overdekte speelplaats van de school. De opening functioneert bovenal als een poort naar het speelpark, en verbetert ook de relatie tussen speelplaats en speelpark.

Het parkeren wordt opgelost in 3 zones:

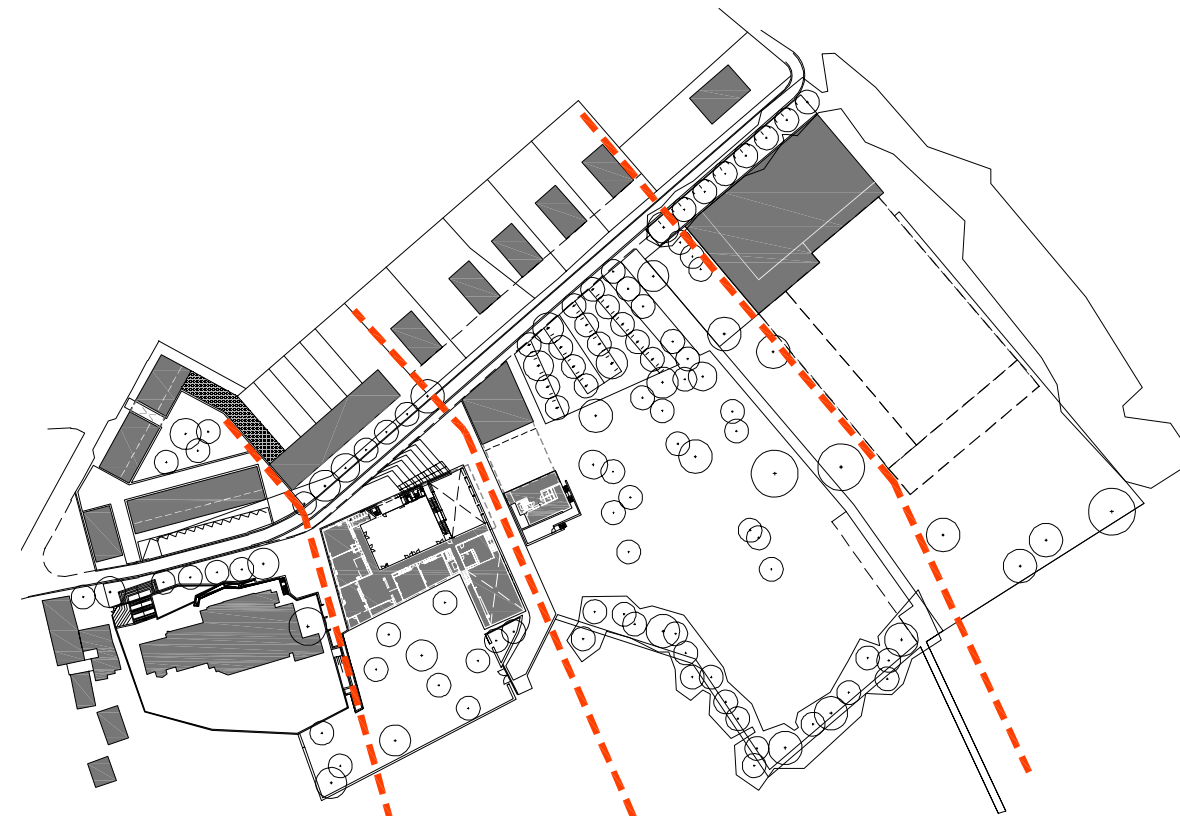
- tegenover de kerk
- pleinparking onder de bomen tussen nieuw volume en sporthal
- aan de blinde gevel van de sporthal

Het nieuwe dorpsplein zal altijd maar een 'half' plein zijn zolang er maar één pleinwand is. De inplanting van bouwvolumes aan de overkant van de weg lijkt ons een ernstig te overwegen ingreep, die de ruimtelijke kwaliteit zeker ten goede gaat komen.

Deze nieuwe bebouwing volgt de zonering van het centrumgebied, in 4 secties:

- tegenover de kerk: volledige herziening van de hoek van de Sint-Jansstraat; verdicht wonen met grote doorwaadbaarheid voor voetgangers
- tegenover de school: verdicht wonen en vorming van sterke pleinwand
- tegenover het park: open bebouwing in achtertuinen van bestaande woningen
- tegenover sporthal: afbouwen hoek

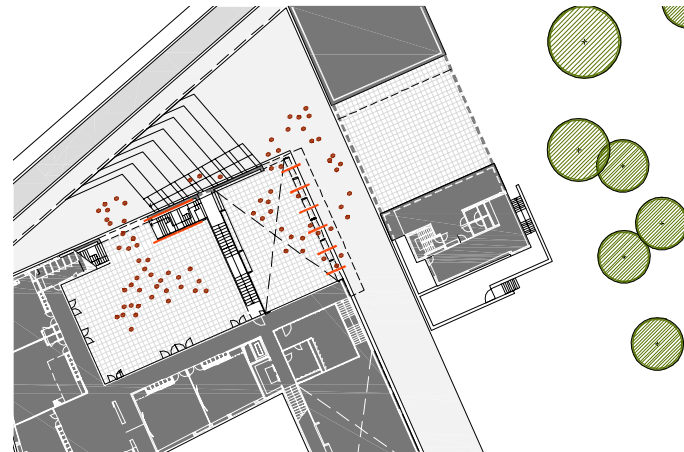

Afsluitbaarheid speelplaatsen

1. Vlak voor schooltijd, vlak na schooltijd:

Op niveau van de kleuterspeelplaats zijn beide hekken open zodat kinderen vrij de speelplaats op kunnen lopen.

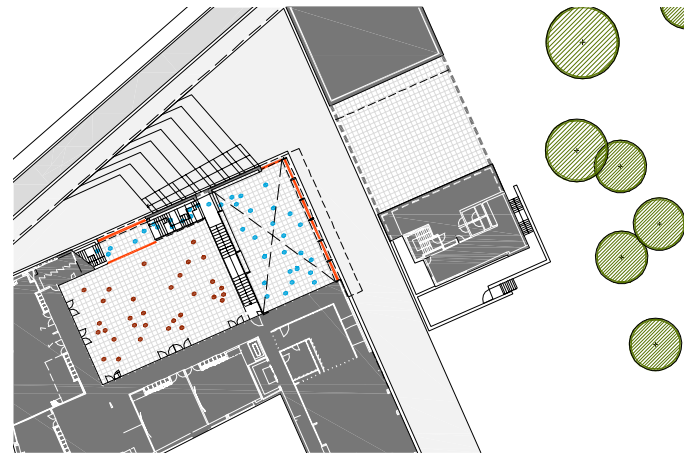
Op niveau van de overdekte speelplaats staan één of meerdere hekken open en ontstaat een overgangszone waar de ouders afscheid kunnen nemen.

2. Tijdens de speeltijd:

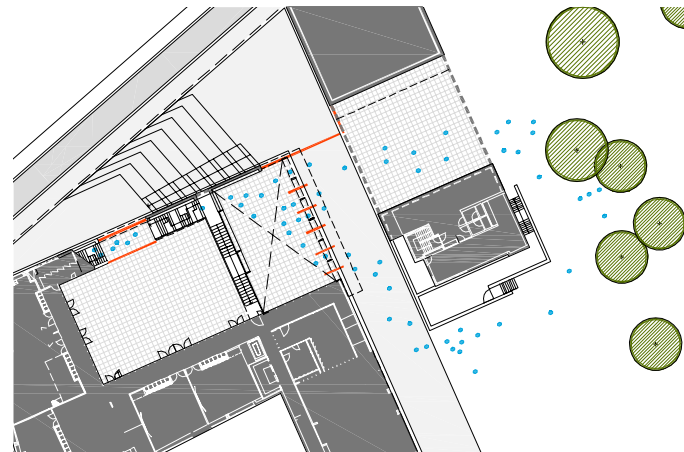
Op niveau van de kleuterspeelplaats zijn beide hekken gesloten. Op die manier hebben de kinderen van de bovenbouw een vrije doorgang tussen overdekte speelplaats en het speeldak en is er een fysieke scheiding met de kleuterspeelplaats.

Op niveau van de overdekte speelplaats zijn alle hekken gesloten en blijven de kinderen binnen de gebouwschil. Op die manier blijft ook de dienstweg naar het kerkhof vrij.

3. Tijdens de speeltijd: variante poortopstelling

Men kan de oppervlakte van de speelplaats nog gevoelig verhogen door een poort te voorzien die de dienstweg naar het kerkhof afsluit. De kinderen kunnen vrij doorlopen naar het speelpark, waardoor het weliswaar moeilijker te overzien wordt.

Nota duurzaam bouwen
Toetsing fysische en financiële normen
Kostenraming
Kostenbeheersing
Planning

Toetsing aan de GO!-duurzaamheidsmeter

1. GEÏNTEGREERD PROJECTPROCES

- Bij de opmaak van dit schetsontwerp beschikten we over een uitgeschreven projectdefinitie, het uitgeschreven pedagogisch project van de school en over de kennis opgedaan uit de gesprekken tijdens de twee briefings die aan de start van het ontwerp voorafgingen. Het feit dat voorliggend ontwerp slechts tot stand is gekomen zonder verdere communicatie met de gebruikers/opdrachtgevers betekent de facto dat dit ontwerp nog veel onvolmaaktheden m.b.t. het gebruik en de onderlinge relaties in het programma zal bevatten.
- De nota m.b.t. projectbeheer, planning en kostenbeheersing is in een afzonderlijk hoofdstuk in de bundel opgenomen.

2. INPLANTING

- De site is complex vanwege de nabijheid van het kerkhof, de talud van de kerk, de grote hoogteverschillen en de inplanting van de sportdienst en de kinderopvang. Ons gebouw wringt zich hier als het ware tussenin, zoekt de grenzen van het terrein op, en maakt de omliggende ruimte betekenisvol.
- De Haspengouwse grond is kostbaar, elke vierkante meter moet benut. Vandaar dat we de ruimteverslindende (verharde) speelplaatsen allemaal in het gebouw geïntegreerd hebben. Zo ontstaat een intensief ruimtegebruik op siteniveau en wordt het waardevolle speelpark integraal behouden.
- In het ontwerpgedeelte van deze bundel is verder uitgebreid ingegaan op het ruimtelijk ontwikkelingsplan voor de site.

3. MOBILITEIT

- Voor ons is een veilige schoolomgeving meer dan een verbreed voetpad langs een autoweg: uiteindelijk gaat het erom het gebruik van auto te ontmoedigen. Het creëren van het voorplein (eigenlijk 2 voorpleinen verbonden door een grote trappenpartij) verzekert een veilige uitloopzone voor de kinderen / wachtzone voor de ouders.

4. NATUURLIJK MILIEU

- Het concept van dit ontwerp is er net op gericht zoveel mogelijk van het bestaande groen/speelplein te behouden. We wilden vermijden om hier nog meer oppervlakken te verharden of er een dienstweg doorheen te laten lopen.
- Door alle verharde oppervlakken binnen de schoolmuren te situeren, benadrukken we het onderscheid tussen versteende en groene ruimte.
- We zien het lager gelegen gedeelte van het kerkhof op lange termijn uitgroeien tot een 'parkkerkhof'. Zeker gezien de wijzigende begrafenisrituelen, waarbij meer en meer voor crematie (en bijgevolg uitstrooiing in een weide of bijzetten in compacte urnewanden) gekozen wordt. Overigens zijn er in de voorbije jaren slechts enkele 'traditionele' graven bijgekomen.

5. WATER

- Het verbruik van sanitair water wordt zo laag mogelijk gehouden door waterbesparende toestellen te gebruiken zoals toiletten met een dubbele spoelfunctie, kranen met een beperkt debiet en automatische sluiting,...
- Regenwater wordt gerecupereerd en herbruikt voor toiletspoeling, dubbele dienstkranen, besproeiing van de beplanting,... Het opgevangen regenwater wordt ongefilterd aan tanks toegevoerd, waar het gebufferd wordt. Vanuit de tank wordt water gefilterd en naar een kleine tank ('dagtank') gebracht. Deze dagtank dient als buffervoorraad gefilterd water ('grijs' water), zodat piekbelastingen kunnen worden opgevangen zonder extreem grote filters. Om altijd een minimale voorraad in het systeem te kunnen garanderen, wordt de tank in noodgevallen aangevuld met drinkwater. Het hergebruik van het regenwater geschiedt via een eigen kunststof leidingnet. Een drukverhogingsinstallatie met een circulatiepomp zal het water vanuit de dagtank naar de gebruikers voeren.

- De toepassing van zuinige toestellen en de recuperatie van regenwater zijn ondertussen vanzelfsprekend geworden. In een schoolomgeving wordt het pas interessant als er ook educatief met water kan worden omgegaan. Concreet denken we daarbij aan een speelse oplossing die het afvoeren van het regenwater vanaf de daken (speelplaatsen) zichtbaar maakt: via een systeem met open geulen (vb. tegels die langs boven zijn uitgehold) kan men de stroom van het regenwater vanop de dakspeelplaats volgen tot op de kleuterspeelplaats, waar het in een grote regenwaterput terechtkomt. De kleuters kunnen over de rand van deze put de diepte inkijken en het stijgen en dalen van het waterpeil volgen. Omgekeerd kan dit regenwater, behalve voor herbruik in toiletten, ook terug naar de speelplaatsen worden gepompt om in allerlei speeltoestellen geïntegreerd te worden.
- Door de speelplaatsen op de daken te situeren halveren we bovendien de verharde oppervlaktes en vergemakkelijken we de waterinfiltratie langs het gebouw. De toepassing van een groendak op het dak van de bovenbouw zorgt voor een vertraagde regenwaterafvoer.

6. GRONDSTOFFEN EN AFVAL

- De toegepaste materialen zijn voornamelijk gekozen vanuit het oogpunt van onderhoud. Zo hebben we voor de volledige buitenschil gekozen voor klassiek gevelmetselwerk, bij uitstek een goedkoop, duurzaam en onderhoudsvrij materiaal. Als het dan nog in een van de vele steenbakkerijen uit de buurt gebakken kan worden kan zo ook op het transport bespaard worden.
- De basisstructuur van het gebouw is een betonskelet, hetzij ter plaatse gestort, hetzij prefab. Net als metselwerk is dit een lokaal en gerecycleerd produkt.
- In de klassen van de bovenbouw wordt voor de vloerbekleding een luchtzuiverend (houdt pollen vast) en onderhoudsvriendelijk tapijt voorgesteld.
- Voor de verbetering van de akoestiek worden wand- en plafondscheren op basis van gerecycleerde materialen volgens het cradle-to-cradel principe toegepast. De wandscheren kunnen ook gebruikt worden als prikboarden en zijn zeer budgetvriendelijk.
- De dakdichting is geproduceerd op basis van 100% gerecycleerde roofing, op deze manier is het eindproduct opnieuw recycleerbaar.
- Afvalsorteerplaats: Onder de lange trap aan de overdekte speelplaats is een afsluitbare maar goed verluchte afvalsorteerplaats voorzien.

7. ENERGIE

- Zonering, compartimentering: de compartimentering van de verschillende klasvleugels is vanzelfsprekend. Het grote volume van de polyvalente zaal kan dan weer afgesloten worden van het veel kleinere 'cafetaria', zodat tijdens de middagpauzes niet de volledige zaal moet verwarmd worden.
- Om een maximum E-peil E70 te bekomen, wordt een doorgedreven isolatie van het gebouw toegepast, zodat een K-peil van maximum K30 bekomen wordt. Vooral voor de ramen wordt minimum gekozen voor selectief verbeterd dubbel glas, met een thermisch onderbroken profiel en redelijk goede zonnwerende eigenschappen.
- Ventilatie van de verschillende gebruiksruimtes is noodzakelijk om een aangenaam binnenklimaat te verkrijgen. Deze ventilatie dient mechanisch te gebeuren waarbij de warmte uit de afgezogen lucht gerecupereerd wordt om de ingeblazen lucht voor te verwarmen. Het rendement van deze warmterecuperatie dient minimaal 75% te zijn, wat bekomen kan worden

door toepassing van een (hygroscopisch) warmtewiel in de luchtgroep. In de warme periodes kan de ventilatie-installatie gebruikt worden om 's nachts met koele buitenlucht de binnenruimtes af te koelen.

- Voor de verwarming zal een condenserende ketel toegepast worden. Deze ketels halen nog een deel warmte uit de rookgassen waardoor het rendement van een dergelijke ketel hoger ligt dan bij een klassieke ketel. Er is dus een kleiner gasverbruik voor het leveren van eenzelfde warmtehoeveelheid. Om dit type ketel optimaal te laten werken en de grootste energiebesparing te bekomen is het van belang dat de afgifte-elementen geselecteerd worden om aan een zo laag mogelijke watertemperatuur te werken. Er wordt geopteerd om de ruimtes te verwarmen met convectoren. Deze worden geselecteerd volgens een regime waarbij condensatie in de ketel optimaal kan optreden. Een extra stevige uitvoering maakt de convectoren uitstekend bestand tegen de soms wat ruwe behandeling van de leerlingen. Een bijkomend voordeel is dat de oppervlaktetemperatuur van deze toestellen laag is, zodat er bij aanraking geen verbranding kan voorkomen.

- Ten slotte zal er een energiezuinige verlichting geplaatst te worden. Deze zijn uitgerust met zuinige T5-lampen met een hoogfrequente ballast. De armaturen hebben speciale spiegels voor een goede lichtverdeling in de gebruikszone. Het verlichtingsniveau in elk lokaal zal afgestemd worden op de bestemming ervan.
- Wanneer men wil streven naar een nog lager energiepeil, dienen in eerste instantie bovenstaande maatregelen geoptimaliseerd te worden: de minimale rendementen worden verstrengd en de isolatiewaarden verhoogd. Er zullen ook bijkomende eisen gesteld worden aan de luchtdichtheid van het gebouw zodat verliezen door in- en exfiltratie verminderd worden. De verlichting wordt door een aanwezigheidsdetectie of een daglichtsturing geregeld zodat steeds maar zoveel verlicht wordt als nodig. Voor de beglazing zullen nog betere zonnwerende eigenschappen geëist worden of er zal een buitenzonnewering worden toegepast. (Zelfs in gebouwen waar geen koelinstallatie geplaatst wordt, wordt hiervoor een energieverbruik aangerekend, zodat hierin ook bespaard kan worden. Reëel zal de investering in deze verbetering een beter zomercomfort tot gevolg hebben.)

8. GEZONDHEID, LEEFBAARHEID EN TOEGANKELIJKHEID

- Veiligheid: vanop elk van de 3 niveaus heeft men een rechtstreekse vluchtweg naar buiten, zonder trappen. Vooral voor de leerlingen van de bovenbouw kan dit het veiligheidsgevoel versterken.
- Bescherming tegen inbraak en vandalisme: het geïntegreerd concept van de speelplaatsen heeft als grote voordeel dat, behalve dat er al geen omheiningen rondom de hele site moeten worden geplaatst, ook het binnenkomen op de schoolsite veel helderder en controleerbaar is. De centrale positie van de leraarskamer draagt hier nog toe bij.
- Leesbaarheid (is in de ontwerpnota reeds uitgebreid aan bod gekomen): duidelijk gearticuleerde toegangen tot het schooldomein (speelplaats), gescheiden circulatiepatroon voor onderbouw en bovenbouw, autonomie van het buurthuis,...

9. SAMENLEVING EN ECONOMIE

- Multifunctionaliteit: dit moet verder gaan dan enkel het polyvalent gebruik van de zaal. In dit ontwerp is vooral de overdekte speelplaats een interessante publieke ruimte door haar centrale ligging binnen het gebouw en haar openheid t.o.v. straat.
- Ruimtelijke diversiteit: deze komt vooral tot uiting in de bovenbouw, waar de gang is 'opgeladen' met 4 zorghoekjes en een doorlopend tablet aan het raam voor individueel werk.

10. INNOVATIE

- De toepassing van een speeldak (bovenbouw) is weliswaar niet nieuw. De meerwaarde zit vooral in de relatie (via de speeltrappen) die het speeldak met de lageregelegen niveaus (achtereenvolgens kleuterspeelplaats en overdekte speelplaats) aangaat en toch steeds overzichtelijk en goed controleerbaar blijft. Het all-in-one concept lijkt ons een geslaagde oefening in duurzaam ruimtegebruik en bovendien zeer geschikt binnen de DBFM-formule.

Werkvoorstel planning

De planning vanaf het schetsontwerp tot en met definitieve oplevering wordt uitgewerkt en opgevolgd met de software MS-Project (zie volgende bladzijde). Tijdsverschuivingen kunnen hier vlot in verwerkt worden. Mijlpalen en kritische data kunnen overzichtelijk aangeduid worden.

Tijdens de uitvoeringsfase kan, naargelang de aanbestedingswijze en coördinatiestructuur, de planning opgemaakt worden door de piloot- of algemene aannemer, onder toezicht van architect en studiebureel.

Wij wensen de bouwheer er op te wijzen dat de voorgestelde planning voor studie en aanbestedingsfase een werkvoorstel is, waarvan de realisatie afhankelijk zal zijn van verschillende factoren. Een strikte planning kan enkel slagen indien bij alle partijen – zowel de studieburelen als de bouwheer – het bouwdoossier een prioritaire behandeling krijgt.

Het lijkt ons hier vanzelfsprekend dat voor de uitvoering de formule van algemene aanneming toegepast zal worden. Onze ervaring leert ons dat deze formule de beste garantie is voor een strikt gehandhaafde uitvoeringstermijn. Één aanspreekpersoon en hoofdverantwoordelijke langs de zijde van de aannemer vereenvoudigt de communicatie en levert de beste garanties naar timing en aansprakelijkheid.

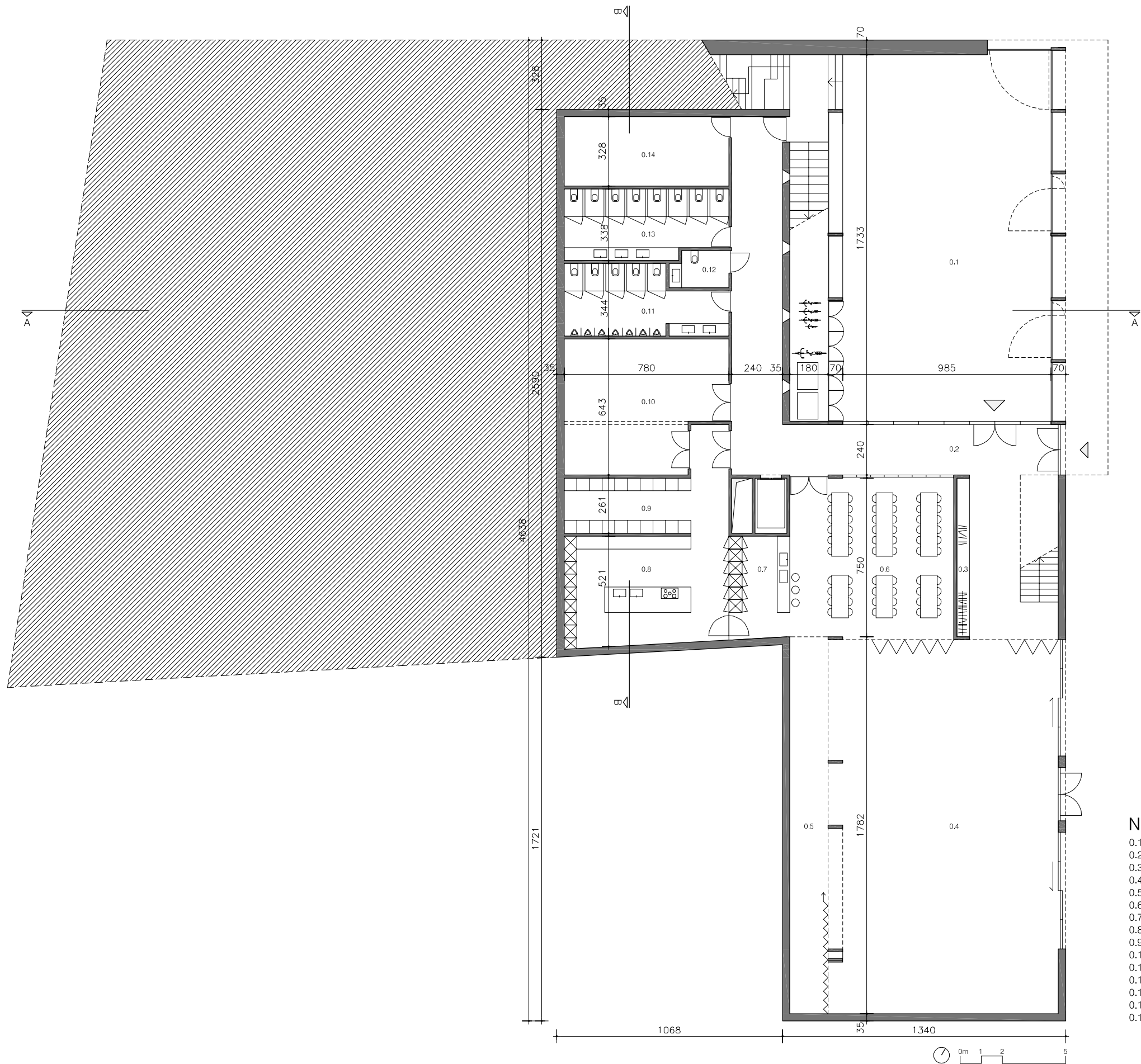
De kunstopdracht

We zien de integratie van kunst in dit geval niet als een autonoom object of installatie maar eerder als geïntegreerd werk, net zoals het hele gebouw is opgevat. Ons voorstel was de kopgevel van de bovenbouw ter beschikking te stellen van de kunstenaar.

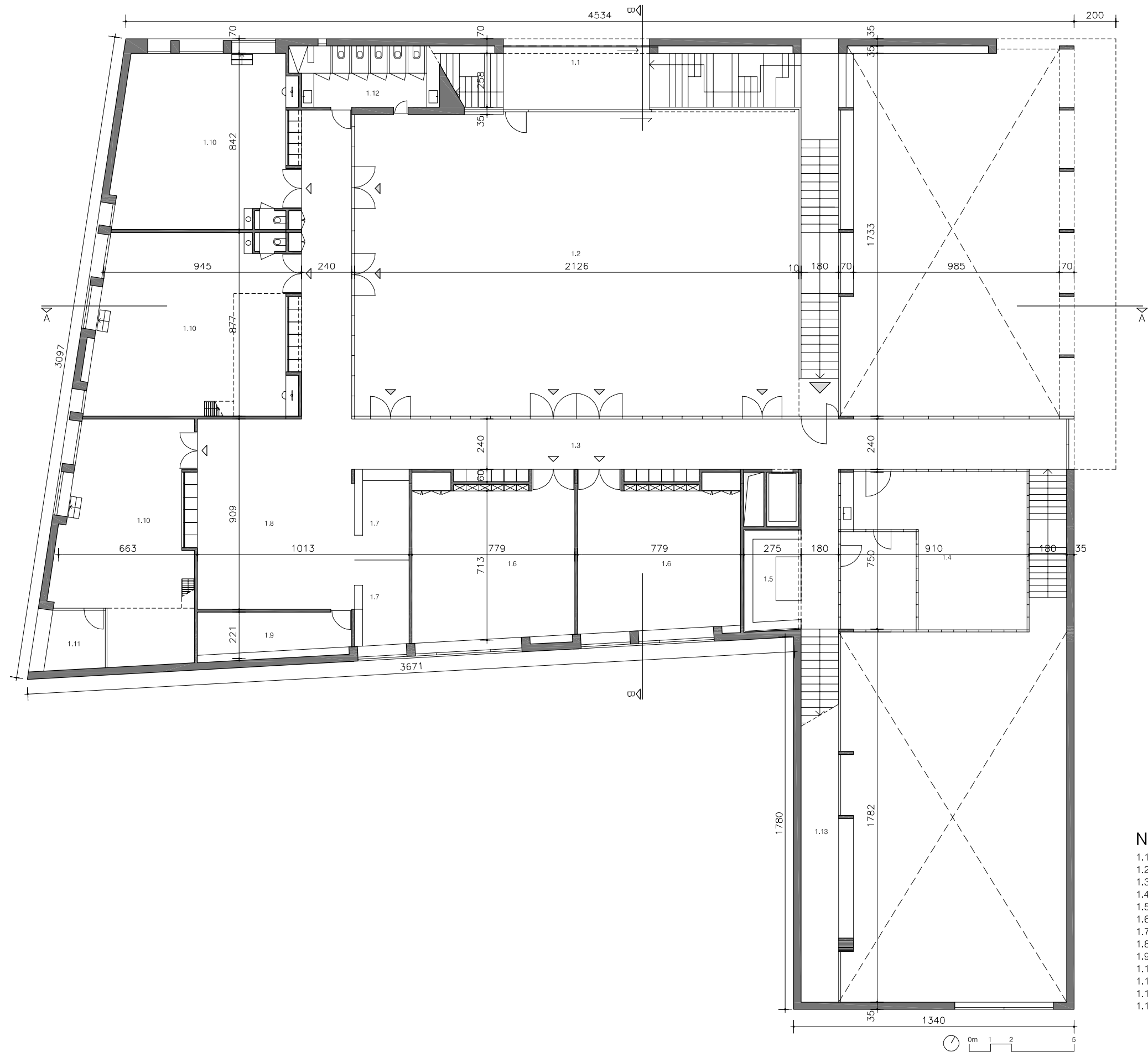
De bovenbouw is sowieso al anders aangepakt naar materialisatie: waar de onderbouw in massief, ruw metselwerk is opgetrokken, zien we de bovenbouw in een gladde, goedkope strengperssteen die geschilderd wordt. Het is dit 'schilderwerk' dat we (deels) aan de kunstenaar willen uitbesteden. Op die manier kan een kleurige eyecatcher aan het publiek domein ontstaan.

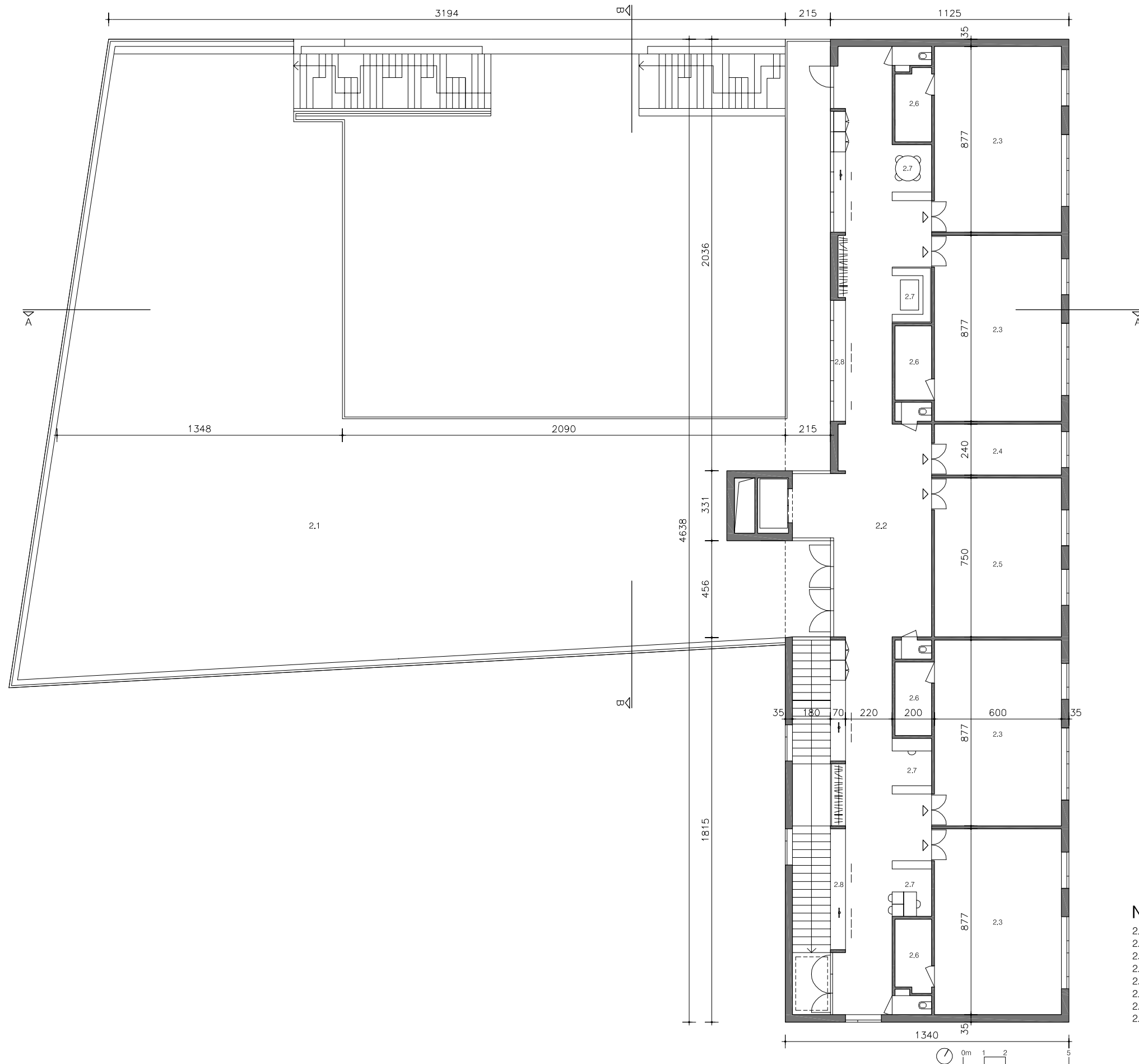
Appendix: maatvoering plannen

- NIVEAU 700** SCHAAL 1:200
- 0.1 OVERDEKTE INKOM/SPEELPLAATS
 - 0.2 INKOMSAS
 - 0.3 VESTIAIRE
 - 0.4 POLYVALENTE ZAAL - 225 pl.
 - 0.5 STAPELZONE TAFELS, STOELN & TURNMATERIAAL
 - 0.6 CAFETARIA/VERGADERZAAL - 60 pl.
 - 0.7 BAR
 - 0.8 KEUKEN
 - 0.9 DRANKENBERGING
 - 0.10 TECHNISCHE RUIMTE/ONDERHOUD
 - 0.11 SANITAIR M
 - 0.12 SANITAIR ROLSTOELGEBRUIKERS
 - 0.13 SANITAIR V
 - 0.14 DUIVENLOKAAL/BERGING
 - 0.15 AFVALCONTAINERS

- NIVEAU 1000** SCHAAAL 1:200
- 1.1 SCHOOLPOORT
 - 1.2 SPEELPLAATS KLEUTERS
 - 1.3 GANG
 - 1.4 LERAARSLOKAAL
 - 1.5 ZITNIS/WACHTRUIMTE
 - 1.6 KLASSEN [1-2]
 - 1.7 ZORGKLAS
 - 1.8 REFTER KLEUTERS
 - 1.9 BERGING
 - 1.10 KLEUTERKLASSEN
 - 1.11 PATIO
 - 1.12 SANITAIR KLEUTERS
 - 1.13 DUPLEX BIJ POLYVALENTE ZAAL [DJ/BERGRUIMTE]

NIVEAU 1400 SCHAAAL 1:200

2.1 OPEN SPEELPLAATS
 2.2 INKOM
 2.3 KLASSEN [3-4-5-6]
 2.4 GODSDIENSTLOKAAL
 2.5 COMPUTERLOKAAL
 2.6 BERGING
 2.7 ZORGHOEKJE
 2.8 WERKTABLET

